

JOUNI AVELIN

Talouskuripolitiikan opponentti

Minne filosofit ja sosiologit katosivat? Takavuosina he olivat kaikkialla, nyt televisio studiossa päivystävät taloustieteilijät. Kun filosofian ja sosiologian yhteys politiikkaan hämärtyi, ekonomistit astuivat parrasvaloihin, eikä mikään ihme, sillä taloustieteen ja politiikan suhde on vähintäänkin ”intiimi” eli *arkaluonteinen*.

Jos Immanuel Kant halusi tehdä filosofiasta tiedettä, taloustieteestä puolestaan on tullut politiikkaa, halusivatpa ekonomistit sitä tai sitten eivät. Häijymillään itse taloustieteen tieteellisyys on kiistetty, sillä politiikka ei voi olla tiedettä, eikä taloustiedekään ole eksakti tiede¹. Itse asiassa täsmällisempi ilmaisu olisi *ekonomismi*, jossa muutamalla valitulla käppyrällä todistellaan pohjimiltaan puhtaasti poliittista näkemystä, esimerkiksi sitä, että minimipalkka lisää työttömyyttä².

*London Review of Books*issa Adam Tooze kertoo laajassa kirjoituksessaan taloustieteilijä Paul Krugmanin uraa ja esittelee tämän uusimman kirjoituskokoelman *Arguing with Zombies. Economics, Politics and the Fight for a Better Future* (2020)³. Krugman on kirjoittanut ja toimittanut 27 kirjaa ja yli 200 artikkelia ja palkittu vuonna 2008 taloustieteen Nobelilla. Lisäksi hän on kirjoittanut *The New York Times*iin kolumneja säännöllisesti vuodesta 1999 lähtien. Krugman on aina herättänyt suuria tunteita. Jo vuonna 1996 hän esitteli *Newsweek*in jutussa saamaansa vihapostia nostellen seasta suosikejaan: ”häijy elitisti”, ”jutkupoju”, ”ylimielinen p...e-reikä”, ”Stanfordin pitäisi erottaa sinut” sekä ”artikkelisi sai minut oksentamaan”⁴. Ja tuolloin häntä sentään tituleerattiin vielä ”ideologisesti värisokeaksi” liberaaliksi.

MIT:n kasvatti ja Ronald Reaganin hallinnossakin pistäytynyt Krugman alkoi hitaasti muuttaa kurssiaan George W. Bushin presidenttikaudella, jolloin hän joutui myöntämään, ettei enää käsittänyt, mikä oikeastaan oli konservatiivisen liikkeen kantava voima. Varastetut presidentinvaalit, rikkaiden veronkevennykset, ilmastonmuutoksen kieltäminen, valheet, jotka veivät Yhdysvallat Irakin sotaan – miksi kaikki se upposi republikaaneihin sukkana?

Siinä missä useat ajattelijat tai tieteilijät alkavat vanhemmiten pohtia uskon ja ikuisuuden kysymyksiä,

Krugman näyttää tarrautuvan aina vain tiukemmin maallisiin asioihin. Uuskeynesiläisyys on ja pysyy, mutta vähitellen hänen kritiikkinsä on kiteytynyt näkemykseksi ”Chicagon koulukunnan”, konservatiivien ja uusliberaalien ajatushautomoiden ja republikaanipuolueen kammottavana siitoksena syntyneestä ”zombitaloudesta”, jossa moneen kertaan tyrmätyt ja kuopatut taloustieteen ideat nousevat haudoistaan ja vaeltavat maan päällä elävien kuolleiden lailla.

John Quiggin luettelee vuoden 2008 finanssikriisiin johtaneet zombiajatukset: markkinoiden automaattinen vakautuminen, tehokkaiden markkinoiden hypoteesi, dynaamis-stokastinen yleinen tasapaino, vaurauden valamavaikutus, yksityistäminen ja vakauttava budjettikuri⁵. Tavalla tai toisella nämä ovat suomalaisillekin tuttuja ilmiöitä, usein hieman eri nimillä ja toisinaan käänteisessä muodossaan: inflaatiopeikko, valtionvelka, leikkaukset, velkaelvytys ja niin edelleen.

Kaikella tällä on kuitenkin ollut seurauksensa Krugmanillekin: virta on niin vuolas ja vene niin laeva, että tuhoille mahtuu ja tarvitaan opponentteja laidasta laitaan. Kaikkia heitä yhdistää *ekonomismin* henki.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 ”Taloustiede on poliittista. Se ei ole eksakti tiede eikä voi koskaan ollakaan: taloustieteessä ei ole objektiivisia totuuksia, jotka voidaan osoittaa paikkansapitäviksi ottamatta poliittista tai moraalista kantaa.” Ha-Joon Chang, *Taloustiede. Käyttäjän opas*. (Economics. The User’s Guide, 2014). Suom. Marja Ollila. Into Kustannus Oy, Helsinki 2015, 411.
- 2 James Kwak, The Curse of Econ 101. *The Atlantic* 14.1.2017. Verkossa: theatlantic.com/business/archive/2017/01/economics-and-the-minimum-wage/513155/
- 3 Adam Tooze, The Gatekeeper. *London Review of Books*. Vol. 43, No. 8, 2021. Verkossa: lrb.co.uk/the-paper/v43/n08/adam-tooze/the-gatekeeper
- 4 Michael Hirsh, Paul Krugman. The Great Debunker. *Newsweek*, 3.3.1996. Verkossa: newsweek.com/great-debunker-175732
- 5 John Quiggin, *Zombitalous*. (Zombie Economics, 2010). Suom. Hannu Laurila, Olli Herranen & työryhmä. Vastapaino, Tampere 2014, 15.